

Akademia Historii Najnowszej w roku szkolnym 2020/2021

Podkarpackie Centrum Edukacji Nauczycieli i Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Rzeszowie, we współpracy z Regionalnym Stowarzyszeniem Pamięci Historycznej „ŚLAD”, realizują cykliczne spotkania dla nauczycieli w ramach Akademii Historii Najnowszej od 2011 roku. Akademia Historii Najnowszej to ciekawa propozycja serii zajęć dla nauczycieli (niekoniecznie historii) i wychowawców. Zajęcia składają się z dwóch części: teoretycznej, z udziałem cenionych specjalistów z historii najnowszej, oraz warsztatowej, metodycznej, która pomaga nauczycielom wykorzystać nabytą wiedzę. Na zajęciach stosowane są materiały źródłowe i edukacyjne przygotowane przez IPN i bezpłatnie przekazywane nauczycielom.

Ze względów pandemicznych w tym roku szkolnym musieliśmy zmienić formułę i wszystkie spotkania odbywają się online na platformie ZOOM, zaś materiały dla uczestników wysyłane są pocztą. Zaplanowane zostały cztery spotkania: „Wojna polska-bolszewicka”, „Zbrodnia Wołyńsko-Małopolska”, „Jan Karski – kurier i emisariusz” oraz „Rotmistrz Pilecki – żołnierz i bohater”. Jesteśmy na półmetku, dwa z zaplanowanych spotkań za nami oraz jedno „gratis”. W bieżącym roku w organizację AHN włączyli się doradcy metodyczni: Ewa Bereś, Agata Lorens, Joanna Kordzikowska, Małgorzata Kutrzeba i Zbigniew Suchodolski oraz Roman Zych – nauczyciel konsultant, który był pomysłodawcą „gratisowego” spotkania nt. Powstania Styczniowego. Całość od samego początku koordynuje i organizuje pomysłodawca projektu Urszula Szymańska-Kujawa.

Projekt cieszy się dużym zainteresowaniem nauczycieli z całego województwa podkarpackiego, ponieważ uzupełnia i porządkuje wiedzę historyczną w oparciu o nowe badania, proponuje nowoczesne metody nauczania historii, daje możliwość rozmowy i wymiany doświadczeń pedagogicznych oraz jednoczy środowisko nauczycielskie w wypracowywaniu wspólnego stanowiska w kwestiach historycznych i patriotycznych. Za przykład niech posłuży artykuł napisany przez zespół nauczycieli historii do „Wiadomości Historycznych” nt. *Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w nauczaniu historii przez podkarpackich nauczycieli.*

Pierwszym spotkaniem w nowej formule na platformie ZOOM było seminarium nt. Powstania Styczniowego. Odbyło się ono 21 października 2020 r. Na wstępie głos zabrał Jakub Izdebski, Naczelnik Oddziałowego Biura Edukacji Narodowej IPN w Rzeszowie, i przedstawił ofertę edukacyjną na rok szkolny 2020/2021. Ze względu na okres pandemii i zdalne nauczanie większość z tych propozycji realizowanych jest online, ale i tak oferta jest bardzo bogata. Zachowane zostały działania cykliczne jak konkursy, ale na zmienionych zasadach. Katarzyna Kyc zaprezentowała z kolei pakiet edukacyjny IPN pn. „Polski Gen Wolności”, który uczestnicy otrzymali pocztą, ale jest on również dostępny pod adresem <https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/96912,Pakiet-edukacyjny-Polski-gen-wolnosci.html>.

Pakiet zawiera materiał interdyscyplinarny, który może służyć nauczycielom w realizacji wielu tematów oraz pozwoli na zrozumienie Powstania Styczniowego jako efektu rozbiorów. Pakiet ten został przygotowany jako uzupełnienie wystawy o tym samym tytule, autorzy napisali o nim tak: „Pakiet edukacyjny »Polski Gen Wolności« stanowi dydaktyczne dopełnienie oraz merytoryczne rozwinięcie treści zawartych w wystawie o tym samym tytule i załączonym katalogu. Jego adresatami są nauczyciele różnych poziomów edukacji, ze wskazaniem na ostatnie klasy szkół podstawowych i szkoły średnie. Ufamy, że materiał ten – dzięki swojemu interdyscyplinarnemu charakterowi – pozwoli zgłębić i maksymalnie wykorzystać zawarty w wystawie potencjał, a także nieszablonowo spojrzeć na polską historię okresu rozbiorowego. Dziewiętnaste stulecie wydaje się wciąż pełne tajemnic, niuansów i paradoksów. Zaproponowane ćwiczenia, w intencji ich autorów, pomogą z większym zrozumieniem opowiedzieć o tej skomplikowanej epoce – z całym jej trudem i heroizmem, a także z uwzględnieniem ważnych kwestii społecznych, gospodarczych i – co istotne – kulturowych. Był to wszak okres kluczowy dla kształtowania się polskiej świadomości narodowej, a niejedno z postawionych wówczas pytań do dziś pozostaje aktualne. Pakiet składa się z pięciu odrębnych bloków ćwiczeń, przygotowanych przez różnych autorów. Części te różnią się od siebie rodzajem wybranych źródeł oraz metod edukacyjnych. Każda z nich zawiera krótkie wprowadzenie oraz własną logikę, jednak ćwiczenia te często wzajemnie się uzupełniają i możliwe jest ich wymienne zastosowanie. Materiał ma charakter eklektyczny i nadaje się do wykorzystania zarówno na lekcjach historii, jak i języka polskiego oraz przy zagadnieniach poświęconych kulturze. Podstawą i punktem wyjścia do przeprowadzenia większości zaproponowanych ćwiczeń jest treść wystawy i katalogu, jednak niejednokrotnie odbiorca zachęcany będzie do sięgnięcia po informacje z innych źródeł”¹.

¹ <https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/96912,Pakiet-edukacyjny-Polski-gen-wolnosci.html>

Pakiet edukacyjny
„Polski Gen Wolności”

- historia z okresu 1768-1918
- kultura narodowa
- malarstwo historyczne
- literatura romantyczna i pozytywistyczna

Proponujemy do pracy zdalnej #zostanwdomu

Dostępny w IPN, Szczecin i www.szczecin.ipn.gov.pl

 INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Kolejnym punktem spotkania był wykład Józefa Waczyńskiego, Prezesa Stowarzyszenia Przyjaciół Choroszczy, nt. *Powstanie Styczniowe na Podlasiu* - bardzo rzeczowe i merytoryczne wystąpienie, przybliżające działania zbrojne na Podlasiu i postacie regionu z nim związane. Uzupełnieniem tego wykładu było wystąpienie Zbigniewa Suchodolskiego, którego pradziadek, choć pochodził z ziem polskich zaboru austriackiego, brał czynny udział w walkach zbrojnych Powstania Styczniowego. Prelegent wykorzystał w tym celu pamiętnik swojego przodka, w którym ten opisuje swoje losy. Przez pryzmat przeżyć jednostki wczuliśmy się w atmosferę tamtych wydarzeń, których echa słyhać jeszcze dziś.

Kolejnym tematem, nad którym pochyliliśmy się w ramach spotkań AHN była wojna polsko-bolszewicka 1920 r. Spotkanie odbyło się 8 grudnia 2020 r. na platformie ZOOM. Inicjatorami tego spotkania były E. Bereś i A. Lorens – metodyczki z historii i WOS. Jak zwykle na spotkaniach AHN w tym roku wspierała nas Pani Katarzyna Kyc z rzeszowskiego oddziału IPN. Głównym atutem była gra planszowa *Bitwa Warszawska 1920*, którą uczestnicy otrzymali pocztą. Co o grze napisali autorzy?

„*Bitwa Warszawska* to szybka gra wojenna dla dwóch graczy, przedstawiająca wydarzenia z sierpnia 1920 r. Trwa wojna polsko-bolszewicka. Na Warszawę naciera Armia Czerwona. Czy polskim żołnierzom uda się rozbić armię napastnika? Czy Wojsko Polskie zdoła obronić Warszawę? Jeśli zawiedzie, bolszewickie armie przejdą na Zachód i po całej Europie rozleje się komunistyczna pożoga”².

² <https://ipn.gov.pl/pl/bitwa-warszawska-1920/129727,Bitwa-Warszawska.html?search=63259305770>

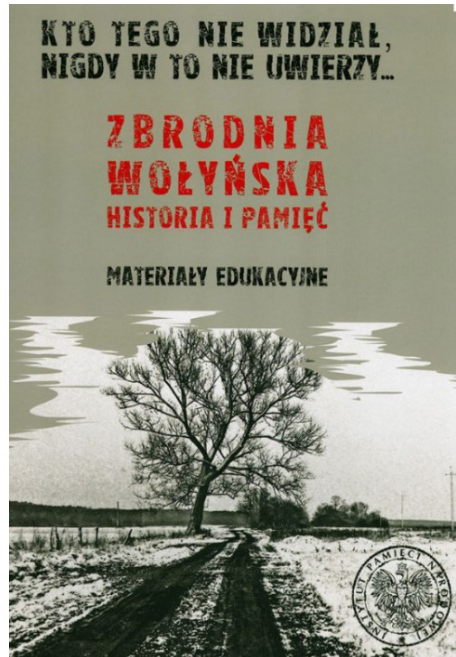

Warto pobrać sobie broszurę informacyjną³, która zawiera dużo treści merytorycznych, dotyczących bitwy warszawskiej zwanej też „Cudem nad Wisłą”.

„Zbrodnia Wołyńsko-Małopolska” była tematem spotkania zorganizowanego 23 lutego 2021 r. Zagadnienie to pojawiło się już na spotkaniu Akademii Historii Najnowszej w Czudcu, uznaliśmy jednak, że temat jest stosunkowo mało znany i ogromnie trudny dla uczniów oraz nauczycieli, ponieważ w parze z faktami idzie tu bestialstwo, przemoc, cierpienie i nienawiść przekazywana kolejnym pokoleniom po obu stronach konfliktu. Głównym pytaniem zatem było, jak uczyć o tych wydarzeniach? Pytanie to kierują przede wszystkim nauczyciele szkół podstawowych, gdzie wiek uczniów wymaga zastosowania specjalnych metod i wybiórczości treści. Spotkanie rozpoczął wykład tematyczny dr. Artura Brożniaka, specjalizującego się w tym zagadnieniu, a następnie dr Joanna Kordzikowska przedstawiła zestaw ćwiczeń do materiałów przygotowanych przez IPN do zastosowania na lekcjach w klasach ponadpodstawowych. Uczestnicy otrzymali jak zawsze materiały dydaktyczne w postaci drukowanej publikacji *Kto tego nie widział, nigdy w to nie uwierzy. Zbrodnia wołyńska. Historia i pamięć*. Po krótkim wstępie dr. Andrzeja Zawistowskiego znajduje się w nich rys historyczny stosunków polsko-ukraińskich, wyjaśniający genezę wydarzeń. W dalszej części znajdziemy scenariusze zajęć oraz bogaty materiał dydaktyczny, jak: zdjęcia, mapy i fragmenty debaty „Wołyń 1943: jak o tym uczyć”, która odbyła się w studiu koncertowym im. A. Osieckiej Programu 3 Polskiego Radia 14 czerwca 2012 r. Wśród uczestników są znawcy tematu: Ewa Siemaszko, Tomasz Bereza (IPN Rzeszów). Zachęcam do przeczytania. Bardzo przydatny dla nauczycieli jest artykuł A. Pisuli nt. *Rzeź wołyńska. Ekspertyza psychologiczna dotycząca kwestii prezentacji tematu młodzieży i dzieciom*. Do publikacji dołączona jest płyta z filmem dokumentalnym *Wołyń w pożodze* oraz relacje świadków tamtych wydarzeń; niestety wstrząsające, o czym należy pamiętać w pracy z uczniami, szczególnie szkoły podstawowej.

³ Broszura informacyjna <https://ipn.gov.pl/pl/bitwa-warszawska-1920/129727>, Bitwa Warszawska.html?search=63259305770. Zwiastun filmowy <https://youtu.be/eTjIhEM6C5o>; instrukcja filmik <https://youtu.be/9SNxQLGvqo4>

23 marca br. na platformie ZOOM odbyło się kolejne spotkanie nt. „Jan Karski – kurier i emisariusz”. Uczestnicy wysłuchali wykładu dr. Marcina Chorążkiego z krakowskiego oddziału IPN nt. *Jan Karski – człowiek, który pierwszy ogłosił światu prawdę o Holocauście*. Następnie dr Ewa Bereś, doradca metodyczny w PZPW w Rzeszowie, zaprezentowała materiały dydaktyczne, które nauczyciele mogą wykorzystywać w pracy z uczniami oraz pomysły na ich zastosowanie – istna uczta metodyczna. Na koniec uczestnicy obejrżeli film dokumentalny *Paszporty Paragwaju* w reżyserii Roberta Kaczmarka, wyprodukowany przez IPN⁴.

„Film »Paszporty Paragwaju« w reżyserii Roberta Kaczmarka opowiada mało znaną historię współpracy polsko-żydowskiej, której celem nadrzędnym było życie drugiego człowieka. W latach 1942–1943 w poselstwie RP w Bernie funkcjonowała nieformalna grupa złożona z polskich dyplomatów oraz działaczy organizacji żydowskich. Wspólnie działali na rzecz uzyskiwania paszportów państw Ameryki Południowej. Falszywe dokumenty trafiały do Żydów w okupowanej Europie, którzy dzięki nim uniknęli w większości wywózek do niemieckich obozów zagłady. Posiadacze tych paszportów trafiali do obozów dla internowanych w Niemczech (Tittmoning, Liebenau, Bölsenberg) oraz do okupowanej Francji (Vittel). Część z nich doczekała końca wojny. Rodziny wielu ocalałych dopiero dziś dowiadują się, komu tak naprawdę zawdzięczają życie. Do grupy działającej przy polskim poselstwie w Bernie należeli: Aleksander Ładoś, od kwietnia 1940 r. poseł pełnomocny w Bernie, jego współpracownik Konstanty Rokicki, konsul w Bernie, Stefan Jan Ryniewicz, sekretarz i kierownik Wydziału Konsularnego w Bernie, Juliusz Kühl – sekretarz poselstwa. Ze strony organizacji żydowskich ogromną rolę odegrali: Adolf H. Silberschein – działacz syjonistyczny, poseł na

⁴ Link do filmu oraz jego opis https://www.youtube.com/watch?v=Eabp42ISN_4

Sejm RP oraz Chaim Eiss – rabin, działacz Agudat Israel”⁵. Film jest bardzo ciekawy, porusza mało znane wydarzenia, o których należy uczyć. Jest to jeden z tych faktów naszej wspólnej polsko-żydowskiej historii, która jednoczy. Na jego bazie można prowadzić dialog, może stanowić kanwę różnych działań edukacyjnych a w szczególności dyskusji i debat.

Ostatnim naszym spotkaniem, kończącym tegoroczną Akademię Historii Najnowszej będzie przypomnienie postaci Rotmistrza Witolda Pileckiego w 120 rocznicę jego urodzin. Polecam do obejrzenia rozmowę z synem rotmistrza, Andrzejem Pileckim, który mówi: „Pytam samego siebie, czy zdecydowałbym się na takie poświęcenia jak ojciec”. Świetny materiał dla uczniów, zwłaszcza do dyskusji o patriotyzmie, moralności i postawach⁶. Gościem spotkania będzie Jacek Pawłowski, dyrektor Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych w Warszawie oraz Agnieszka Gościńska, nauczycielka Zespołu Szkół w Iwoniczu im. Witolda Pileckiego, ale o tym w następnym sprawozdaniu.

**oprac. Urszula Szymańska-Kujawa
PZPW O. Krosno**

⁵ https://www.youtube.com/watch?v=Eabp42ISN_4

⁶ Link do rozmowy: <https://wiadomosci.onet.pl/tylko-w-onecie/reportaz-multimedialny-pilecki-syn-rotmistrza-andrzej-pilecki-o-ojcu/kpndb1w>